

Datum
2018-05-29

Diariernr
2018-00533

Projektnr

Ert diariernr
N2018/00536/JM

Näringsdepartementet

Regeringsuppdrag att bedöma Vinnovas förutsättningar att bidra till Livsmedelsstrategin

Sammanfattning

Givet Vinnovas myndighetsuppdrag och arbetssätt är bedömningen att Vinnova har goda förutsättningar att bidra till Livsmedelsstrategin. Inom det strategiska området Kunskap och Innovation har Vinnova bäst förutsättningar att bidra men myndigheten kan även bidra inom de övriga strategiska områdena. Regeringen kan stärka innovationsdelarna i Livsmedelsstrategin ytterligare genom att tydligare integrera livsmedelskedjan med resten av innovationssverige. Vinnova har goda möjligheter att bidra till detta.

Om Vinnova

Vinnova är Sveriges innovationsmyndighet. Myndighetens uppgift är att bidra till hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation. Det görs främst genom bidrag till innovationsprojekt och forskning.

Vinnovas arbetssätt innebär att:

- Anta samhällsutmaningar – Vinnova utgår från samhällsutmaningar i många investeringar för att uppnå både affärsnytta och samhällsnytta.
- Uppmuntra samverkan - Vinnova strävar efter att viktiga organisationers investeringar, drivkrafter och kompetenser ska samspela mot gemensamma mål.
- Våga experimentera – Vinnova utvecklar och testar löpande nya sätt att investera.
- Lita på aktörerna - utgångspunkten är att sökande i konkurrens ska definiera vilka behov som är viktigast för Vinnova att investera i.
- Stimulera internationell uppkoppling – Den internationella dimensionen av forskning och innovation är närvarande i allt som gör. Sverige är ett litet, exportberoende och attraktivt innovationsland.

Ovanstående arbetssätt möjliggörs genom hög kompetens inom allt från programdesign till uppföljning, jämställdhetsintegrering och statsstödsregler mm. Vidare är hela kärnprocessen digitaliserad och projektportföljanalyser enkla att genomföra.

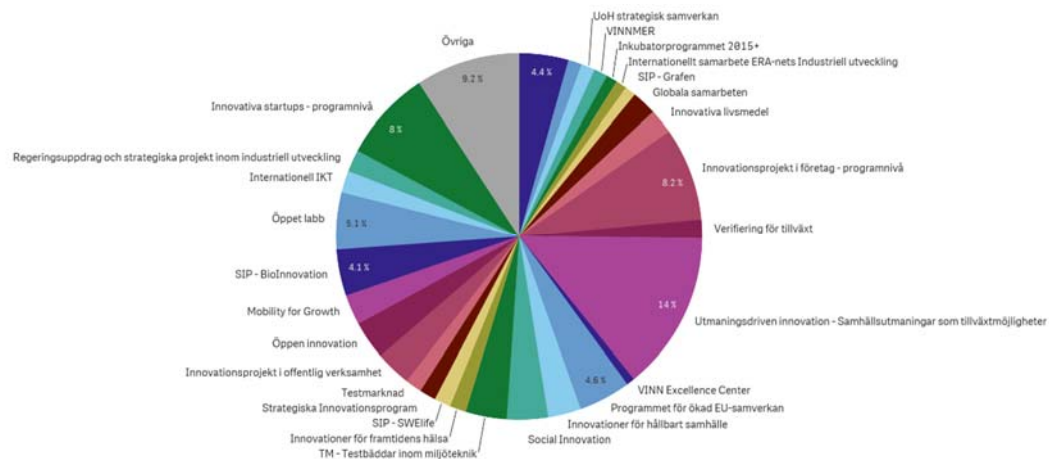
Bedömning av Vinnovas bidrag till det strategiska området Kunskap och innovation

Vinnova stöttar många forsknings- och innovationsprojekt inom livsmedelsområdet. Sedan år 2015 till maj 2018 är det totala antalet pågående och avslutade projekt 413 st. Det beviljade bidraget från Vinnova för dessa projekt är 463 miljoner kronor och de totala¹ budgeterade projektkostnaderna för projekten är 979 miljoner kronor. Livsmedelsprojekten som får stöd genom Vinnova återfinns i nästan alla typer av program, tex satsningar på start-up, starka innovationsmiljöer, internationella samarbeten osv (Figur 1). Sedan 2018 kartlägger vi vilka mål i Agenda 2030 som adresseras. Livsmedelsprojekten möter många olika mål (Figur 2).

Vinnova stimulerar samverkan mellan företag, universitet och högskolor, offentlig verksamhet, civilsamhället och andra aktörer. I genomsnitt är det 3 parter per projekt och vilka aktörer som ingår i livsmedelsprojekten framgår av Figur 3.

Vinnova tar ett helhetsgrepp över samhället men vi fokuserar på fem prioriterade områden, i samtliga finns livsmedelsprojekt (Figur 4).

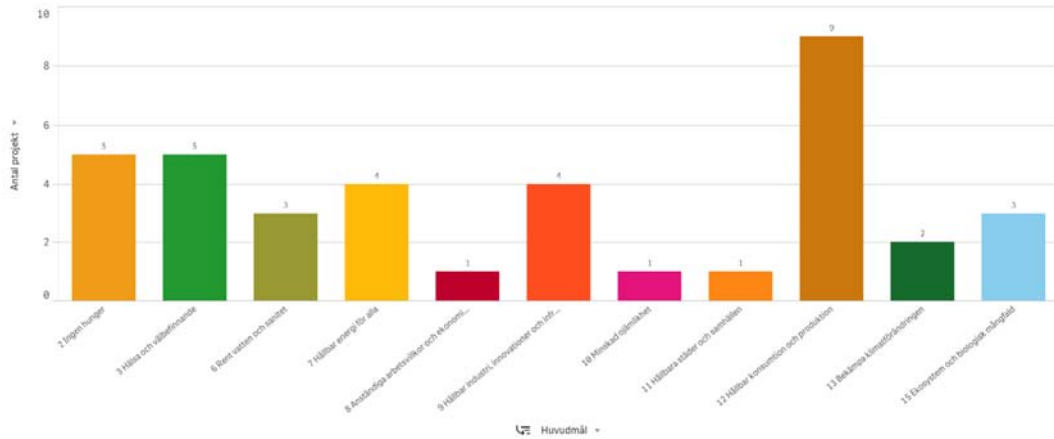
Vinnova bidrar tydligt till Livsmedelsstrategins strategiska område Kunskap och Innovation.

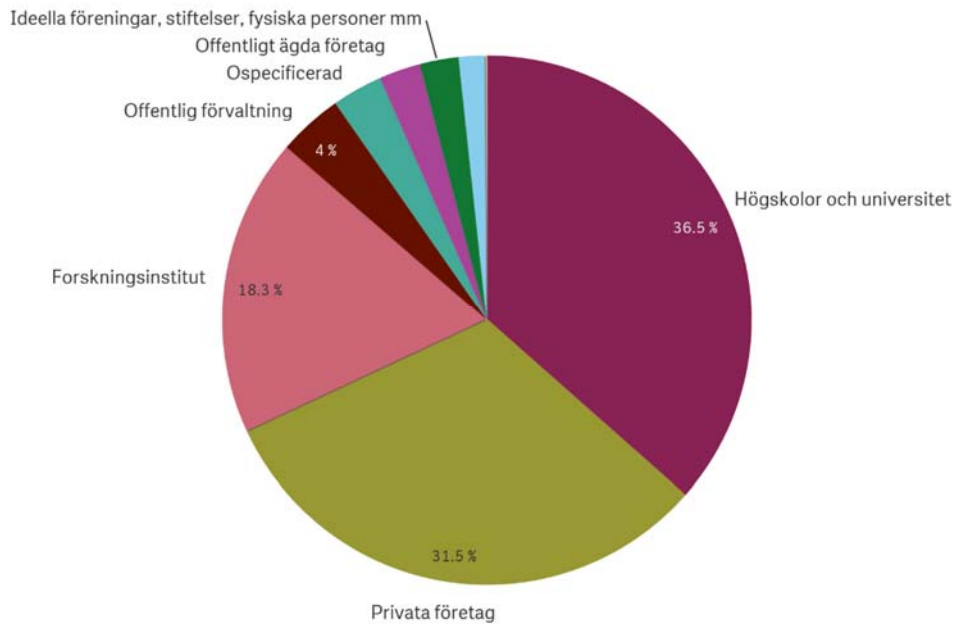
Figur 1. Fördelning av antal livsmedelsrelaterade projekt per Vinnova-program².

¹ Vinnovas finansiering + medfinansiering

² Diagrammet visar de 30 största programmen inom urvalet

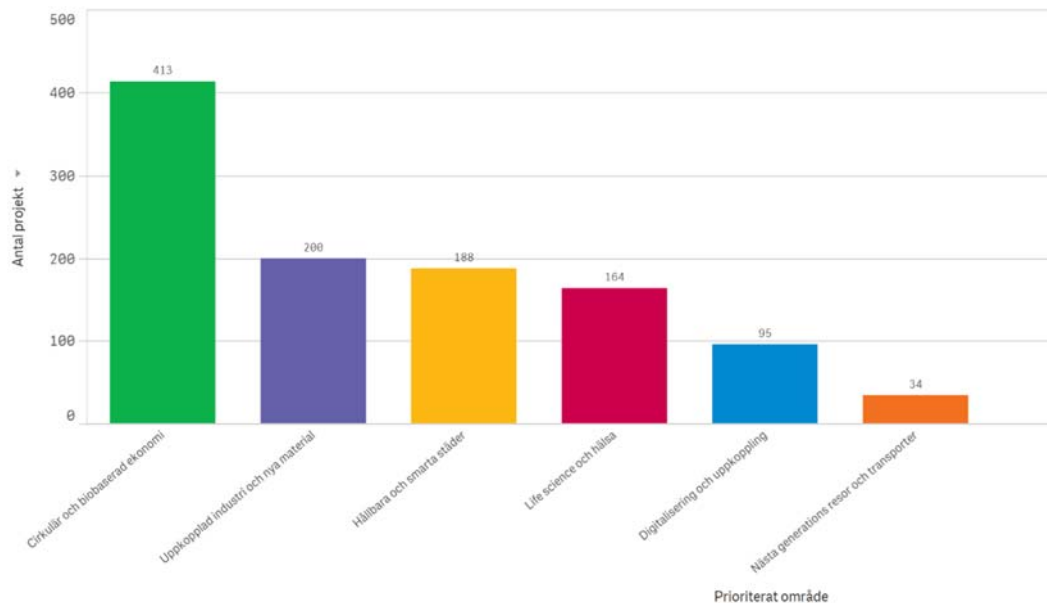

Figur 2. Fördelning av antal livsmedelsrelaterade projekt per Agenda 2030-huvudmål. Ett och samma projekt kan klassificeras som upp till tre huvudmål³.

Figur 3. Fördelning av beviljat bidrag från Vinnova per aktörstyp.

³ Diagrammet illustrerar de livsmedelsrelaterade projekt som hittills har fått en Agenda 2030-klassificering.

Figur 4. Antal livsmedelsrelaterade projekt per prioriterat område⁴.

Bedömning av Vinnovas bidrag till det strategiska området Regler och Villkor

I Livsmedelsstrategin konstateras att det finns behov av regulatorisk utveckling. Generellt för sådan utveckling gäller att den måste vara balanserad och ta hänsyn till fundamentala behov av hälsa, integritetsskydd, etik, tillit och samhällsskydd.

För att nya lösningar, som kan bidra till social, ekologisk och ekonomisk nytta, ska kunna användas och spridas i samhället krävs att myndigheter med ansvar för regleringar och tillsyn har kompetens och förståelse för innovation. Ett viktigt led i detta är att myndigheter samverkar med andra aktörer i FoU- och innovationsprocesser, s.k. policy lab. Vinnova har här erfarenhet av samarbete med b.l.a. Skatteverket och Finansinspektionen. Med den förra samarbetar myndigheterna inom delningsekonomin och med den senare resulterade arbetet i att Finansinspektionen initierade ett Innovationscenter⁵.

I gränssnittet mellan de strategiska områdena Regler och Villkor samt Kunskap och Innovation i Livsmedelsstrategin ser alltså Vinnova en möjlighet att bidra. Ett sådant arbete har påbörjats i samarbete med Livsmedelsverket.

⁴ Ett och samma projekt kan kategoriseras i flera prioriterade områden eftersom att gränserna mellan dem inte är knivskarpa.

⁵ <https://www.vinnova.se/m/inspiration-for-innovation/finansinspektionen-startar-nytt-innovationscenter/> samt <https://www.fi.se/sv/fi-innovationscenter/om/>

Bedömning av Vinnovas bidrag till det strategiska området Konsument och Marknad

För att konsumenter ska ha ett högt förtroende för livsmedel och kunna göra medvetna och hållbara val måste konsumenternas behov och efterfrågan inkluderas i innovationssatsningar. Användarinvolvering är därför en central princip i många av Vinnovas program, tex Utmaningsdriven innovation. Ett annat exempel på hur Vinnova arbetar med konsumentperspektivet är satsningen Klimatsmart protein där såväl affärs- och miljönytta som smakupplevelsen var central. De vinnande prototyperna utsågs därför av gourmetkrögare och matkreatörer.

Eftersom att livsmedel och mat som begrepp attraherar olika aktörgrupper poängterar ofta Vinnova det konsumentnära genom att använda begrepp som mat eller food-tech. Det är viktigt att teknologikutveckling och beteendeförändring sker i samklang.

Som framgår av exemplen ovan har Vinnova förutsättningar att bidra till Livsmedelsstrategins strategiska område Konsument och Marknad.

Ökad kunskap om utmaningar inom livsmedelsområdet

Under senare år har en rad statliga initiativ verkat för ökad kunskap och förmåga om livsmedelskedjans system för kunskap och innovation. Konkurrenskraftsutredningen⁶ och Tillväxtverkets beställning till konsultfirman Roland Berger⁷ är exempel på detta. Även privata initiativ har tagits, tex Macklean⁸.

I den rapport som Tillväxtverket beställt framkommer bland annat att företagsstrukturen inom livsmedelssektorn är splittrad och FoU-budgeten i företagen är låg jämfört med andra branscher. Vidare konstateras en bristande förmåga i företag att ta till sig akademiens forskning och en svag samverkan mellan företag och mellan företag och akademi. Ovanstående utmaningar kan Vinnova bekräfta. De bidrar sannolikt till att livsmedelssektorns aktörer har begränsad framgång i Vinnovas olika program även om det trots allt finansieras en hel del projekt enligt ovan.

I rapporten från Macklean påtalas det som ofta lyfts fram; att det visserligen finns stora offentliga resurser men komplexiteten att navigera i landskapet gör att många företag väljer att fokusera på de interna processerna. I rapporten som Tillväxtverket beställt konstateras att livsmedelssektorn inte hanteras som annat

⁶ SOU 2015:15

⁷ Roland Berger 2018. Forskning och innovation för en livsmedelssektor i världsklass – En studie kring hur man skapar en innovativ och framgångsrik livsmedelssektor i ett hållbart samhälle

⁸ Macklean 2018 Insikter #10

näringsliv från statens synvinkel. Detta har konstaterats tidigare och förslag har funnits att integrera livsmedelskedjan i övriga innovationssverige.

I andra delar av samhället, tex transportområdet, går de riktade satsningarna till Vinnova⁹. Inom Livsmedelsområdet däremot så har Formas ansvar för den behovsmotiverade forskningen och numera även kommersialisering. Vidare ansvarar Jordbruksverket för Landsbygdsprogrammets innovationsstöd trots att ESO¹⁰ vid Finansdepartementet redan 2013 föreslog att stödet skulle koordineras med andra delar av samhället. Det är dock inte bara de riktade konkurrensutsatta stöden som går till sektorsmyndigheterna. I fallet Livsmedel går även stöd till industridoktorander och kompetenscentrum direkt till SLU till skillnad från andra sektorer där lärosäten söker medel för kompetenscentrum och industridoktorander från tex Vinnova.

Det är positivt att kunskapen om livsmedelskedjans utmaningar ökar och snart kommer också den OECD-analys¹¹, som regeringen framsynt beställt. Den utgör ett viktigt beslutsunderlag för att hantera utmaningarna, stärka Livsmedelsstrategin och därmed även innovationsförmågan i Sverige som helhet.

Möjligheter att integrera livsmedelskedjan med resten av innovationssverige

Det har funnits förslag att se över det statliga stödet till innovation och att integrera livsmedelsområdet med övriga samhället¹².

Regeringen kan stärka innovationsdelarna i Livsmedelsstrategin ytterligare och hantera ovanstående utmaningar genom att tydligare integrera livsmedelskedjan så att den blir en vital del av innovationssverige. Här har Vinnova goda möjligheter att bidra.

Vinnovas program inkluderar alltid samhällsnytta och konkurrenskraft. Med riktade regeringsuppdrag kan Vinnova bidra med att integrera livsmedelskedjans aktörer, utmaningar och möjligheter med andra delar av samhället. Detta tillvägagångsätt har också Vinnova använt i genomförandet av regeringsuppdraget inom inkubation som delrapporterades tidigare i år¹³.

Vinnova anser att inom områdena *hälsa*, *digital transformation* och *cirkulär ekonomi* skulle olika samverkansinstanser ge stor effekt på livsmedelskedjan.

⁹ I rapporten nämns FFI som är ett samarbete mellan näringslivet och Vinnova, Trafikverket och Energimyndigheten samt BioInnovation som är ett samarbete mellan näringslivet och Vinnova, Energimyndigheten och Formas.

¹⁰ ESO 2013:6, Finansdepartementet 2013

¹¹ Beräknas vara klar 8 juni 2018 enl OECD.

¹² Näringsdepartementet N2017.9, Dnr N2017/00649JM

¹³ Er referens N2016/06291/SK, N2017/03223/HL samt N2017/03896/HL

Datum
2018-05-29

Diariernr
2018-00533

Projektnr

Ert diariernr
N2018/00536/JM

Även inom områden som tex mångfald och jämställdhet samt innovationsledning finns potential att stärka förutsättningarna för innovation. En ökad integrering skulle också skapa förutsättningar ett generellt närmande, och ömsesidigt utbyte från båda håll; mellan jordbruks- och industriproduktion samt mellan stad och landsbygd. Eftersom att Sverige är det innovationsledande landet i EU¹⁴ skulle stärkt integrering också öka förutsättningarna för Sverige till inflytande i EU samt öka möjligheterna att ta en större del av EU:s satsningar.

I detta ärende har tf. generaldirektör Leif Callenholm beslutat. Jonas Brändström och Maria Landgren har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Joakim Appelquist, Joanna Franzén, Josefin Lundström och Jenni Nordborg deltagit.

Leif Callenholm

¹⁴ http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_sv